

В статтє показано функціонуванє Ордєна єзуїтєв у Станіславєвє, описанє перїодї єго прєбываннє в горєдє и вклад в культурно-просветитєльську сфєру. Сделан акцєнт на важностї в изучєннє дєятєльностї єзуїтєв источнїков – архївнїх матєриалєв, перїодїкї, воспомїнанїй. Проаналїзїрованє панєгїрнїкї, в которїх изображєна дєятєльность мєцєнатєв и покровитєлєй єзуїтєв. Охарактерїзїрованє архївнє матєриалє, которєе изображают стрїтєльствє єзуїтєскїх костєлєв и коллєгїума на тєррїторїї Станїславава.

Ключєвє слєва: єзуїтє, коллєгїум, источнїкї, костєл, архїв, панєгїрнїк, Станїславєв.

The article deals with the functioning of the Jesuits in Stanislav particular periods described his stay in the city and contribute to the cultural and educational sphere. Made emphasis on the importance of the study of the Jesuit sources - archival documents, contemporary periodicals, memories. Panehirnyky analyzed, reflecting the activities of known philanthropists and patrons of the Jesuits. Characterized archival materials that reflect the Jesuit church building and the Collegium on the territory of Stanislav.

Keywords: Jesuit sources, archival documents, church, panehirnyk, Stanislav.

УДК 908: 930/1 “1830–1939”

Олена ДУТЧАК

ШКІЛЬНЕ КРАЄЗНАВСТВО ГАЛИЧИНИ 1830–1930-х рр.: ІСТОРІОГРАФІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Статтєя присвяченє розгляду проблем шкїльного краєзнавства у Галїчїнї 1830–1930-х рр. у сучаснїй українськїй історїєграфїї. Проаналїзованє широкїй спектр рїзножанровї та рїзноматематїчної лїтератури з окресленїї проблемї. Вїокремлено основнї тематїчнї блокї історїєграфїї шкїльного краєзнавства у Галїчїнї та визначєно ступїнь їхнїї науковї розробкї. Зроблено висновкї про нерївномїрнїсть вїдображеннє досліджуванїї проблемї в лїтературї рїзногє тематїчного спрямуваннє та потребу у спецїальному комплексному вивченнї проблем шкїльного краєзнавства Галїчїнї.

Ключєвї слєва: шкїльне краєзнавство, Галїчїна, історїєграфїя.

Невїд’ємнїм складнїком краєзнавчогє руху є шкїльне краєзнавство. Нацїонально-полїтичне становищем краю, характер шкїльної систєми й їншї чиннїкї суспїльного життєя 1830–1930-х рр. визначили архїтектонїку історїєграфїї порушенїї проблемї. Вона ввїбрала прєцї рїзногє тематїчного спектра, в якому значнє мїсце посїдає історїко-педагогїчна лїтература.

Мєта статтї полягає у комплексному аналізї рїзновекторнїх напрацювань сучаснїх українськїх вченїх з проблем розвитку галїцькогє шкїльного краєзнавства 1830–1930-х рр.

Кїлька присвяченїх спецїальнїх публїкацїй не пропонують комплексногє пїдходу до висвітленнє проблем шкїльного краєзнавства. Так, Л. Серєдєк у статтї “Краєзнавство як засїб нацїонального вихованнє у навчальнїх закладєх Схїдної Галїчїнї в мїжвоєннїй перїод”¹ зосєредїлася на аналізї українєвомовнїї педагогїчної прєси як засобу їнформуваннє про змїст польськїї освїтнїї полїтїкї. Цїкавїшїм вїглядає розгляд досліднїцєю виступїв у перїодїцї українськїх дїячїв з пропозицїями запровадженнє до шкїльнїх програм краєзнавчїх матєриалїв задля протїстояннє курсу на полонїзацїю молодї. У роздїлї прєцї Я. Треф’як² про краєзнавчу роботу в нацїональнїй школї задекларовано мєту – показати її висвітленнє на Прикарпаттї за доби пануваннє Австрє-Угорщїнї й Польщї. Однак, насправдї, автор акцентував увагу на заходах їз запровадженнє вивченнє “мїсцевїї історїї” до навчальнїх планїв українськїх шкїл.

Заслугєвує на увагу дослідженнє А. Козїцькогє³, який розкрїв дїяльнїсть у 1920–1923 рр. таких осєредкїв краєзнавчогє руху, як учнївськї та студєнтськї гурткї і товариства. Науковєць показав, що пїдстави для активїзацїї краєзнавчїї дїяльнїстї в молодїжнєму середовїщї того часу давали легальнїй статус навчальнїх закладїв, наявнїсть примїщєнь, доступ до бїблїотєк, пїдтрїмка з боку вчителствєя. Також висвітлюютьсє формї її проведеннє учнївськїми гурткєми Львовє, Станїслава, Коломїї (екскурсїї, збиральнїцькє робєта, створєннє коллєкцїй старожитностєй тощє); з’ясовуютьсє причинї, що обмежували число їхнїх учаснїкїв та розгортаннє

краєзнавчої пропаганди, тощо. Втім автор фактично не відобразив розвиток шкільного краєзнавства наступних років, яке набирало якісно нових форм і змісту.

Ці прогалини в історичних й історико-краєзнавчих студіях компенсують історико-педагогічні дослідження, що відзначаються різноплановою тематикою та здебільшого представляють окремі фрагменти розвитку шкільного краєзнавства, які в сукупності наближають до формування повніших уявлень про його становлення та зростання. Зважаючи на значний масив такої літератури, обмежимося розглядом репрезентативних монографічних і дисертаційних праць, які узагальнюють науковий доробок. Серед них головну групу становлять праці з історії освіти Галичини. Так, з надбань Б. Ступарика⁴⁻⁷, який у середині 1990-х рр. виступив одним з піонерів вивчення цієї теми, впливає присутність “краєзнавчих елементів” у педагогічній думці Галичини другої половини XIX – 30-х років XX ст. Вони проявляються в наріжному принципі народності, що передбачав пізнання “свого середовища” через безпосереднє збирання і збереження місцевих артефактів. На його реалізацію спрямовувала навчально-методична література для шкільних закладів різних типів. Учений показав наслідування українськими вченими-педагогами відповідного зарубіжного досвіду та освітню політику пануючих політичних режимів, які прагнули перетворити школу на засіб виховання лояльних громадян держави.

Поглиблене висвітлення цієї проблематики характерне для студій Т. Завгородньої⁸⁻¹⁰, яка узагальнила діяльність українських педагогів з використання українознавчих (краєзнавчих) матеріалів у навчально-виховному процесі українських шкіл Галичини в 1918–1939 рр. За тогочасних умов, на думку вченої, врахування особливостей середовища, відомостей про місцеві історичні постаті й події набирало особливого значення, стаючи одним з важливих факторів формування національної свідомості молоді. З’ясовуючи розробку теоретико-методичних поглядів учених і педагогів П. Біланюка, М. Галушинського, А. Домбровського, Б. Заклинського, В. Калиновича, С. Маланюка, М. Пушкаря, М. Семчишина та ін., дослідниця розкрила зміст обґрунтованих ними принципів народності та регіоналізму в навчанні. Вони передбачали пізнання і безпосереднє прилучення до історії, традицій, звичаїв, рідного краю та шанобливе ставлення до сусідніх етноспільнот. Показано протистояння навколо запровадження до навчальних планів годин, що передбачали ознайомлення учнів із краєзнавчими матеріалами. Аналіз фрагментарного відображення порушеної проблеми у праці Т. Завгородньої¹¹ засвідчує, що українознавчі елементи з акцентом на пізнання “свого краю” наскрізь пронизували теорію і практику навчання в українській системі освіти Галичини зазначеного періоду.

Доцільність включення в історіографічний, зокрема й історико-краєзнавчий, науковий простір доробку історико-педагогічної науки ілюструє дослідження М. Чепіль¹² про теорію і практику формування національної свідомості молоді Галичини у другій половині XIX – першій третині XX ст. Науковець доводить, що поняття “національна свідомість” уперше вжив й обґрунтував С. Томашівський, який уважав, що її формування слід розпочинати з виховання любові до рідного краю, але це не має переходити в ізолюваний егоїзм. Так само і плекання патріотизму варто розпочинати з пізнання “свого найближчого середовища”, а вже потім – загальноукраїнських цінностей. Глибші уявлення про стан і розвиток шкільного краєзнавства дають дослідження, присвячені окремим ланкам освітнього процесу. Так, у праці Г. Лемко про зміст початкової освіти в українських школах Західної України у 1919–1939 рр.¹³ показано, що при організації в них навчально-виховного процесу, з одного боку, та при підготовці вченими-педагогами дидактичної літератури, з іншого, активно розроблявся і використовувався принцип регіоналізму, що вимагав використання відомостей з історії і географії України та окремих сіл, міст, де функціонували навчальні заклади. Цікавий новаторський зріз використання краєзнавчого матеріалу розкрила Л. Сливка при вивченні проблеми виховання здорового способу життя учнів початкових шкіл Західної України вказаного періоду¹⁴. Дослідниця відзначає, що його фундаментальною основою є концепція виховуючого навчання, яка передбачала залучення дітей до збору фольклорно-етнографічних і краєзнавчих матеріалів задля безпосереднього прилучення й пізнання “дійсності довкілля”.

У різнотипових працях: монографіях (І. Курляк¹⁵⁻¹⁶), дисертаціях (О. Ворошук¹⁷, Н. Сабат¹⁸ та ін.) розробляється проблема розвитку шкільного краєзнавства у середніх начальних закладах (гімназіях і ліцеях) Галичини останньої третини XIX – 30-х рр. XX ст. У них достат-

ньо глибоко, детально розкриваються його роль і місце в навчальному процесі та в позакласній і позашкільній роботі, що проявлялося в діяльності шкільних “наукових” краєзнавчих гуртків та пластових організацій, які здійснювали пізнавальні прогулянки за спеціальними “правильниками” (вказівниками. – *О.Д.*), збирали етнографічні матеріали й різні старожитності; в роботі шкільних музеїв відповідного спрямування; в розробці маршрутів і проведенні екскурсій; пам’яткоохоронній діяльності тощо. Щоправда, вивчалися головню українські приватні й державні заклади, а польські залишалися майже поза увагою.

У дослідженні М. Барни¹⁹ про розвиток педагогічної освіти Галичини в 1867–1939 рр. показано вимоги української громадськості до вчителів щодо знання й поваги до місцевих традицій, звичаїв. Це забезпечувало їхню адаптацію і зростання авторитету серед мешканців громад, а також використання “матеріалів живого довкілля” в навчально-виховному процесі.

Червоною ниткою через історико-педагогічні дослідження проходить теза, згідно з якою шкільне краєзнавство слугувало важливим фактором формування національної свідомості української молоді Галичини, тому між українськими вченими-педагогами й учителями, з одного боку, та офіційними державними чинниками, з іншого, точилося непримириме протистояння щодо запровадження його окремих форм і елементів до навчально-виховного процесу. За таких обставин краєзнавча робота використовувалась і як засіб денационалізації. На сторінках дисертаційного дослідження У. Кецик²⁰ про громадянське виховання учнів українських професійних шкіл Галичини в першій третині ХХ ст. узагальнено зміст і форми роботи (краєзнавчі гуртки й екскурсії, конкурси зі знання місцевої історії і звичаїв, заходи з ушанування могил героїв, полеглих за волю України, відвідування етнографічних і мистецьких виставок), що забезпечували їх гармонійне виховання як “пожиточних” і національно свідомих особистостей.

Вивчення шкільного краєзнавства здійснювалося і в контексті досліджень з етнопедогогіки, що перетворилася на окремий синтетичний науковий напрям, який розвивається в тісному зв’язку з історичними, краєзнавчими, етнографічними студіями. Одним із сучасних “батьків” етнопедогогіки, що розробив її науково-теоретичні засади, вважається М. Стельмахович²¹. У масиві наукової і дидактичної літератури, зокрема ґрунтовних навчальних посібників^{22–24}, представлено цікавий матеріал з досвіду і практики застосування надбань народознавчих і краєзнавчих знань у навчально-виховному процесі різних типів навчальних закладів другої половини ХІХ – 30-х років ХХ ст. У дослідженні Л. Левицької²⁵ про етнопедогогічні аспекти виховання характеру в українській етнопедогогіці Галичини в 1919–1939 рр. узагальнено теорію і практику використання довколишнього соціокультурного середовища як формуючого чинника зростаючого покоління. Вона обґрунтувала постулат, згідно з яким родинне життя розглядається як взірець громадського життя, а родина – як “мала Батьківщина”; на цій основі кристалізувалося розуміння ролі довкілля та “Батьківщини великої” у формуванні людських чеснот.

Виокремлюємо групу праць у вигляді комплексних досліджень (С. Лаба²⁶) та окремих статей (напр., І. Гургула “Краєзнавча тематика на сторінках львівського педагогічного часопису “Основа”²⁷ та ін.) про роль педагогічної преси в розвитку краєзнавства. Ця проблема розкривається із трьох позицій. По-перше, завдяки висвітленню становища шкіл, учительства, освітнього життя в окремих місцевостях вона становить цінне джерело для вивчення культурно-освітніх процесів. По-друге, в педагогічних часописах друкувалися матеріали дидактичного та інформаційного характеру, які спрямовували на використання різних форм і засобів краєзнавчої роботи як дієвого напрямку національного виховання української молоді, а також пропагували практику і досвід її використання в певних навчальних закладах. По-третє, такі дослідження конкретизують, поглиблюють уявлення про розвиток регіональних друкованих органів, навколо яких гуртувалися місцеві творчі сили.

Маємо чимало праць з історико-педагогічної біографістики про українських педагогів і громадських діячів Галичини другої половини ХІХ – 30-х років ХХ ст. Один із наукових осередків її вивчення формується в Івано-Франківську, про що засвідчують десятки дисертаційних і монографічних досліджень та спеціальних книжкових і довідниково-біографічних видань. З-поміж них відзначимо ґрунтовні роботи про педагогічні погляди та громадсько-просвітницьку діяльність А. Крушельницького (О. Канчалаба²⁸, Н. Чаграк²⁹), О. Партицького (Р. Ко-

валюк³⁰⁻³¹), Г. Врецьони та І. Ющишина (Б. Ступарик, Л. Калинчук, Р. Михайлишин³²⁻³⁴), Б. Заклинського (О. Каськів³⁵), Д. Петріва (Т. Завгородня³⁶), О. Барвінського (Б. Гречин³⁷), В. Сімовича (Т. Когут³⁸) та ін.

Не вдаючись до поглибленого аналізу творчого доробку і практичної діяльності цих персоналій, відзначимо, що у царині шкільного краєзнавства він висвітлюється у трьох головних аспектах. Перший стосується підготовки навчально-методичної літератури – читанок, підручників тощо. Показано, що, наслідуючи зарубіжний досвід та сповідуючи принцип народності, їхні автори доводили значущість використання краєзнавчого компонента при викладанні різних предметів. Зокрема, при вивченні рідної мови й літератури учні мали знайомитися з усною поетикою народу, залучатися до збирання казок, легенд, переказів; при вивченні історії в них формувалися знання про свою малу Батьківщину, любов до свого міста, села, регіону (Галичини); вивчення географії пропонувалося розпочинати з ознайомлення з рідною місциною тощо. Другий аспект полягає в показі практичної роботи з організації краєзнавчої діяльності у вигляді краєзнавчих прогулянок, гуртків тощо. Третій – у видавничій і редакторській діяльності та пропаганді народознавчої спадщини, зорієнтованої на пізнання свого народу, його звичаїв і обрядів.

Наскільки масштабною, продуктивною могла бути така праця, засвідчило дослідження Н. Клименко про культурно-просвітницьку діяльність І. Крип'якевича³⁹. Дослідниця відобразила його клопітку працю в Рогатинській українській гімназії з організації краєзнавчих екскурсій як форми позакласної роботи; акцентувала увагу на активному використанні ним читанок й оповідань з історико-краєзнавчої проблематики, частину з яких І. Крип'якевич написав власноруч. Показано вплив цього досвіду на організаційно-краєзнавчу працю історика у 1920–1930-х рр.

За останнє десятиріччя посилилась увага науковців до функціонування польського шкільного краєзнавства, що проявилось у висвітленні окремих аспектів цієї проблеми, пов'язаних з функціонуванням відповідних інституцій. Так, у спеціальній публікації Р. Масика⁴⁰ відображено працю Львівського відділення Польського краєзнавчого товариства, яке зорганізувало мережу краєзнавчих гуртків у школах та гімназіях, заохочувало учнів до збирання матеріалів, вивчення і популяризації краєзнавчих знань, видавало спеціальний часопис. Різноманітна діяльність громадської організації з розвитку шкільного і вузівського краєзнавства на території Галичини фрагментарно висвітлена у праці Н. Заставецької⁴¹. Дослідники В. Лавренюк і Я. Гайдукевич⁴²⁻⁴³ показали роботу польського товариства “Народна школа” (1894 рр.) з налагодження краєзнавчої роботи в заснованих ним 55 початкових школах Тернопільського воєводства. Ці та інші розвідки засвідчують потребу спеціального поглибленого вивчення окресленої проблеми, яка, до речі, з відповідних націоцентричних позицій широко представлена в польській історіографії.

Отже, розглянутий аспект розвитку краєзнавчого руху має нерівномірний рівень дослідженості, а його відображення в літературі різного тематичного спрямування характеризується нерівномірністю. Труднощі та особливості, пов'язані з аналізом присвяченої їм літератури, зумовлюються тим, що вона має різнопрофільний (історичний, історико-краєзнавчий, історико-педагогічний, мистецтвознавчий тощо) і різнотипний характер, а в тематичному відношенні публікації із цієї теми часто перегукуються й “накладаються” одна на одну. Тема шкільного краєзнавства здебільшого фрагментарно розкривається в історичних роботах, тож основний здобуток її вивчення презентують історико-педагогічні дослідження. Шкільне краєзнавство Галичини (навіть окремі його складники) заслуговує на спеціальне комплексне вивчення. Поліпшенню стану справ у цій сфері сприятиме тісніша співпраця аматорів і любителів старожитностей із фаховими вченими, які надаватимуть науковій експертизі рукописи чи інші артефакти, щоб спільними силами поглиблено вивчати краєзнавчий рух у Галичині в 1830–1930-х рр.

¹ Середяк Л. Краєзнавство як засіб національного виховання у навчальних закладах Східної Галичини в міжвоєнний період / Лариса Середяк // Історичні пам'ятки Галичини : матеріали. наук. краєзнавч. конф., (м. Львів, 26 жовтня 2000 р.). – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – С. 261–274.

- ² Треф'як Я. Методика краєзнавчої роботи в національній школі / Ярослав Треф'як. – Івано-Франківськ, 2002. – 110 с.
- ³ Козицький А. М. Український краєзнавчий рух у Галичині (1918–1939) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 “Історія України” / А. М. Козицький. – Львів, 1996. – 24 с.
- ⁴ Ступарик Б. М. Шкільництво на Галичині 1772–1939 / Б. М. Ступарик. – Івано-Франківськ : Лілея, 1994. – 140 с.
- ⁵ Ступарик Б. Вчитель-громадянин Григорій Врецьона / Б. Ступарик, Л. Калинчук. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1998. – 72 с.
- ⁶ Ступарик Б. Педагогічна концепція Івана Юцишина / Б. Ступарик, Р. Михайлишин. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1998. – 88 с.
- ⁷ Ступарик Б. Ідея національної школи та національного виховання в педагогічній думці Галичини (1772–1939 рр.) / Б. Ступарик, М. Моцюк. – Коломия : Вік, 1998. – 173 с.
- ⁸ Завгородня Т. Денис Петрів – галицький педагог / Тетяна Завгородня // Обрії. – 2000. – Ч. 1. – С. 14–16.
- ⁹ Завгородня Т. Елементи народної дидактики у змісті шкільної освіти Галичини (1918–1939) // Тетяна Завгородня, Михайло Паньків // Матеріали Третьої Прикарпатської історико-краєзнавчої наукової конференції. – Коломия : Вік, 1997. – С. 29–31.
- ¹⁰ Завгородня Т. Теорія і практика навчання в Галичині (1918–1939) / Тетяна Завгородня. – Івано-Франківськ, 2007. – 392 с.
- ¹¹ Там само.
- ¹² Чепіль М. Теорія і практика формування національної свідомості дітей та молоді Галичини (друга половина XIX – перша третина XX ст.) / Марія Чепіль. – Дрогобич : Відродження, 2001. – 503 с.
- ¹³ Лемко Г. І. Зміст початкової освіти в українських школах на західноукраїнських землях (1919–1939 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Г. І. Лемко. – Івано-Франківськ, 2006. – 20 с.
- ¹⁴ Сливка Л. В. Народні традиції у вихованні здорового способу життя учнів початкових шкіл Західної України (1919–1939 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Лариса Сливка. – Івано-Франківськ, 2010. – 20 с.
- ¹⁵ Курляк І. Класична освіта на західноукраїнських землях (XIX – перша половина XX ст.) : історико-педагогічний аспект / Ірина Курляк. – Тернопіль, 2000. – 328 с.
- ¹⁶ Курляк І. Українська гімназійна освіта у Галичині (1864–1918) / Ірина Курляк. – Львів, 1997. – 222 с.
- ¹⁷ Ворошук О. Д. Теорія і практика учнівського самоуправління в гімназіях Галичини (початок XX ст. – 1939 р.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13. 00. 01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / О. Д. Ворошук. – Івано-Франківськ, 2005. – 19 с.
- ¹⁸ Сабат Н. В. Національне виховання учнівської молоді Галичини (1869–1914 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Н. В. Сабат. – Івано-Франківськ, 1998. – 16 с.
- ¹⁹ Барна М. М. Розвиток педагогічної освіти в Східній Галичині (1867–1939 рр.) : автореф. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / М. М. Барна. – К., 1996. – 25 с.
- ²⁰ Кецик У. В. Громадянське виховання учнів українських професійних шкіл Галичини (перша третина XX ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / У. В. Кецик. – Івано-Франківськ, 2004. – 19 с.
- ²¹ Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка : навч.-метод. посіб. / М. Стельмахович. – К., 1997. – 232 с.
- ²² Там само.
- ²³ Левицька Л. Я. Етнопедагогічні аспекти виховання характеру в українській етнопедагогіці Галичини (1919–1939 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Л. Я. Левицька. – Житомир, 2007. – 20 с.
- ²⁴ Українська етнопедагогіка : навч.-метод. посіб. / [за ред. акад. В. Кононенка]. – К. ; Івано-Франківськ : Плай, 2005. – 508 с.
- ²⁵ Левицька Л. Я. Етнопедагогічні аспекти виховання характеру в українській етнопедагогіці Галичини...
- ²⁶ Лаба С. В. Ідея української національної школи у педагогічній пресі на західноукраїнських землях у другій половині XIX – на початку XX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01. “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / С. В. Лаба. – Івано-Франківськ, 1994. – 19 с.

- ²⁷ Гургула І. Краєзнавча тематика на сторінках львівського педагогічного часопису “Основа” / І. Гургула // Історичне краєзнавство і національне виховання : матеріали наук.-практ. конф. – Львів : ЛДУ, 1994. – С. 21–22.
- ²⁸ Канчалаба О. Антін Крушельницький – письменник, публіцист, педагог : матеріали до бібліографії та епістолярної спадщини / О. Канчалаба. – Львів, 2002. – 296 с.
- ²⁹ Чаграк Н. І. Педагогічні погляди і просвітницька діяльність Антона Крушельницького : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Наталія Чаграк. – Івано-Франківськ, 2004. – 20 с.
- ³⁰ Ковалюк Р. Національний рух студентів Львівської політехніки (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / Роман Ковалюк. – Львів : Нац. ун-т “Львівська Політехніка”, 2002. – 200 с.
- ³¹ Ковалюк Р. Український студентський рух на західних землях XIX – XX ст. : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора іст. наук : спец. 07.00.01 “Історія України” / Р. Ковалюк. – Львів, 2003. – 31 с.
- ³² Ступарик Б. Вчитель-громадянин Григорій Врецьона...
- ³³ Ступарик Б. Педагогічна концепція Івана Ющишина...
- ³⁴ Ступарик Б. Ідея національної школи та національного виховання в педагогічній думці Галичини (1772–1939 рр.) / Б. Ступарик, М. Моцюк. – Коломия : Вік, 1998. – 173 с.
- ³⁵ Каськів О. Й. Педагогічні погляди та громадсько-просвітницька діяльність Богдана Заклинського : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / О. Й. Каськів. – Івано-Франківськ, 1998. – 16 с.
- ³⁶ Завгородня Т. Денис Петрів – галицький педагог...
- ³⁷ Гречин Б. П. Громадсько-просвітницька та педагогічна діяльність Олександра Барвінського / Б. П. Гречин. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – 232 с.
- ³⁸ Когут Т. М. Педагогічна та просвітницька діяльність Василя Симовича (1880–1944) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Т. М. Когут. – Івано-Франківськ, 2007. – 20 с.
- ³⁹ Клименко Н. П. Культурно-просвітницька діяльність Івана Крип’якевича : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 “Історія України” / Клименко Н. П. – К., 2009. – 20 с.
- ⁴⁰ Масик Р. Львівське відділення Польського краєзнавчого товариства і організація шкільних краєзнавчих гуртків / Роман Масик // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич : Коло, 2008. – Вип. XI–XII. – С. 206–213.
- ⁴¹ Заставецька Н. Діяльність Польського товариства краєзнавчого у сфері збереження пам’яток історії та культури на західноукраїнських землях (1920–1930-ті рр.) / Наталія Заставецька // Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність / Ін-т українознавства ім. І. Крип’якевича. – Львів, 2008. – Вип. 17 : Українсько-польсько-білоруське сусідство: XX століття. – С. 275–281.
- ⁴² Лавренюк В. Тернопільський обласний краєзнавчий музей : нарис-путівник / В. Лавренюк, Я. Гайдукевич. – Тернопіль, 1998. – 68 с.
- ⁴³ Лавренюк В. А. Музей товариства “Народна школа” в Тернополі / В. А. Лавренюк // Музеї України XIX – початку XX ст. : зб. наук. праць. – К. : Асоціація етнологів, 2005. – С. 194–200.

Статья посвящена рассмотрению проблем школьного краеведения в Галичине 1830–1930-х гг. в современной украинской историографии. Проанализирован широкий блок разножанровой и разнотематической литературы по обозначенной проблеме. Сделаны выводы о неравномерности отражения исследуемой проблемы в литературе различного тематического направления и потребности в специальном комплексном исследовании проблем школьного краеведения Галичины.

Ключевые слова: школьное краеведение, Галичина, историография.

The article is devoted to the problems of school local lore in Galicia 1830–1930 in the modern Ukrainian historiography. A wide block of various genres and different topics literature from outlined problems is analyzed. The main thematic blocks of the historiography of school local lore in Galicia is determined and the degree of their scientific development is defined. The conclusions about the uneven reflection of the problem in the literature of different thematic direction and the need for a special study of the complex problems of school of ethnology Galicia is done.

Keywords: school local lore, Galicia, historiography.